

УДК 371

**EDUCATION OF THE READING INTEREST OF THE YOUNGER PUPILS
BY THE WORKS OF THE WORKS****ВИХОВАННЯ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ
ТВОРІВ ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА****Bilavych H. V. / Білавич Г.В.***d.p.s., prof. / д.п.н., проф.*

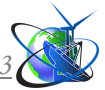
ORCID: 0000-0002-1555-0932

Hnatyuk I.D. / Гнатюк І.Д.*student / студент***Shetela M.V. / Шетеля М.В.***student / студент**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Shevchenko, 57, 76018**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,**вул. Шевченка, 57, 76018*

Анотація. Автори розглядають питання, у яких розкривається сутність понять «читацький інтерес», «читацька культура»; читацький інтерес є цінною якістю особистості, який співвідноситься з характером процесу читання, включає в себе працю, практичну та теоретичну діяльність, пізнання і творчість як вищий рівень діяльності. Зроблено акцент на активність формування читацьких інтересів в учнів початкових класів. Звернено увагу на творчість Всеволода Нестайка як чинник формування читацького інтересу учнів 4 класу. Твори цього письменника дуже цікаві, захопливі, веселі, тому викликають позитивне емоційно забарвлене ставлення до читання; творчі прояви в привабливій для дитини діяльності; розкривають показники розвитку читацького інтересу молодших школярів – позитивне ставлення до самої читацької діяльності; зацікавленість конкретними книгами; захоплення самим процесом читання; прагнення поділитися з іншими радістю від спілкування з книгою.

Ключові слова: читацький інтерес, молодші школярі, початкова школа, Всеволод Нестайко, читання.

Відродження державності в Україні поставило перед початковою ланкою освіти нові проблеми навчання і виховання. У центрі уваги сучасної національної школи має бути людина, її духовний світ, творчі здібності, високі моральні якості. Виплекати таку особистість можливо завдяки новим підходам до викладання літератури в школі, зокрема початкової ланки освіти [1, с. 21]. Зміни в усіх сферах нашого суспільства безпосередньо впливають і на літературну освіту школярів, адже література – це відображене в художньому слові життя людини та суспільства з усіма труднощами та проблемами. А тому читання книг у системі виховання особливо гостро постало в останні роки. Соціологи, батьки, вчителі відзначають, що учні стали менше читати, частина з них вважає читання «непродуктивною тратою часу», пропонує процес читання «якось механізувати», надає перевагу екранізованим версіям творів. Питання виховання читацької культури є предметом педагогічних і психологічних досліджень, які здійснювали Б.Г. Ананьєв, Л.І. Божович, С.Л. Рубінштейн, О.І. Киричук, Г.І. Щукіна. Проте наукових праць, спеціально присвячених формування читацьких інтересів школярів засобами творів Всеволода Нестайка, немає.

Уміти читати, бути читачем – це високе мистецтво, йому треба наполегливо вчитися. Дитяча художня книга – це особливий світ, який юний читач осягає і розумом, і серцем. Дуже важливо, щоб книга увійшла в життя дитини якомога раніше, тому що вона є незамінною у виробленні уваги, зосередженості, у вихованні душевності, моральності тощо. Саме у молодших школярів треба сформувані читачькі інтереси. Навичка читання – це основа, яка в майбутньому дозволить нарощувати духовний та інтелектуальний потенціал особистості. Під час проведення уроків позакласного читання постає питання про те, яку вибрати книгу зі всієї різноманітності, чим при цьому керуватись. Звичайно, вчитель повинен добре орієнтуватись у світі дитячих книг, розрізняти їх за рівнем складності, враховувати зміст, тематику, жанр творів і їх об'єм з точки зору доступності для читання; їх приналежність до кола власне дитячого читання – дотримання принципів від близького досвіду дитини до далекого; об'єм книги, у якій вміщено оповідання, тощо [2, с. 20]. Формування читачької культури на заданому програмі рівні починається з першого класу. Коло дитячого читання розширюється шляхом представлення нових різножанрових творів та книжок, книг нових авторів, ознайомлення з науково-художньою, науково-пізнавальною літературою, новими періодичними виданнями. Учні спочатку за завданням вчителя, а далі – з власної ініціативи самостійно вибирають та читають дитячі книжки. У 3-4 класах самостійне читання учнів стає позакласним. На уроці з позакласного читання діти розвивають навички виразного читання, аналізують поведінку та вчинки персонажів, їхній моральний вибір у різних життєвих ситуаціях; виховують товариськість, вірність у дружбі, оптимістичне світобачення.

З метою вивчення читачьких інтересів молодших школярів та їх батьків, рівня їх читачької культури, місця книги в їхньому житті, виявлення впливу школи на розвиток читачької самостійності учнів молодшого шкільного віку, визначення рівня ознайомленості із творами Всеволода Нестайка нами використано низку методів (бесіда, анкета, експеримент, спостереження тощо). Цю роботу проводили під час педагогічної виробничої практики в Колочавській ЗОШ І-ІІІ ст. №1 Міжгірського району Закарпатської області та Надвірнянській ЗОШ І-ІІІ ст. №1 Івано-Франківської області. У початковій школі передбачається програмі вивчення творчості В.Нестайка (у 2-ому класі – гумористичні твори, а саме: оповідання “Руденький”, у 3-ому – проза, тобто казка “В палаці чарівних казок” (уривок з повісті-казки “В країні сонячних зайчиків”), в 4-ому – проза у вигляді казки “Жевжик” та оповідання “Космонавти з нашого будинку”). Для виховання читачького інтересу учнів засобами творів Всеволода Нестайка застосовували різноманітні форми роботи. Уроки позакласного читання, які спрямовані на ознайомлення учнів з відомостями про життя та творчість українського письменника, удосконалення уміння аналізувати твір, розвиток навичок виразного читання, уяви, пам'яті та фантазії учнів. До прикладу, на уроці в 3 класі на тему “В.Нестайко “Незвичайні пригоди в лісовій школі” на етапі засвоєння нових знань ми використовували бесіду з учнями, яка мала на меті розвиток мовленнєвих та емоційно-оціночних умінь та навичок.

Бесіда з учнями:

- Що для вас значить школа?

- Як ви гадаєте, лише люди ходять до школи, щоб навчатися, чи й тварини навчаються?

- Чи хочете зазирнути на лісову галявину, де, за задумом автора – Всеволода Нестайка, працює така школа?

Також на уроках позакласного читання використовували різноманітні методи роботи, зокрема, бесіду, асоціативний куш, вибіркоче читання із подальшим аналізом, вправи “Мікрофон“, “Дослідник“ тощо. Метою методу “Асоціативний куш“ було дібрати відповідні слова до заданих. На уроці читання ми застосували цей метод, діти із задоволенням знаходили необхідні слова, що давало змогу їм самостійно зробити висновки про творчість письменника. Літературні ранки, присвячені творчості Всеволода Нестайка, мали на меті більш докладне опрацювання біографії та творчості автора. Наведемо приклад уривку із літературного ранку “Чарівна країна Всеволода Нестайка“, проведеного в 4-ому класі.

Ведуча: Добрий день, любі друзі! Герої ваших улюблених книг завжди поруч з вами. Вони дуже різні – розумні, хоробрі, сміливі, або сором’язливі. Вони завжди ведуть нас за собою. І так буде повсякчас: уже й дорослими станете, а ваші друзі – герої улюблених книг - назавжди залишаться з вами.

Ведуча: Сьогоднішнє свято ми присвячуємо українському дитячому письменникові Всеволоду Зіновійовичу Нестайку і разом з вами вирушимо у мандрівку до чарівної країни його книг.

Ведуча: Всеволод Нестайко писав про багатьох героїв, а давайте ж зустрінемо одного із них.

(входить Веснянка)

Веснянка: І я один з них. Мене звать Веснянка. Я живу в країні Ластовинії. Ох, і натерпілася я страху в печері “33 лиха“, де живуть різні хвороби і куди мене кинув пан Морок, але за допомогою друзів (Котигорошка, Іллі Муромця, Аладіна з Палацу Чарівних Казок) ми перемогли вражу силу і не дозволили зруйнувати Країну Сонячних Зайчиків. І ви можете нам допомогти, якщо дасте правильну відповідь на запитання вікторини (проводиться вікторина).

Назва незвичайної країни, з якої все почалося в повісті-казці В.Нестайка “В Країні Сонячних Зайчиків“? (Ластовинія)

Чому вона так називалася? (усі жителі були веснянкуваті)

Хто напав на цю вільну країну, народ якої був мирний і працьовитий? (хуліганці)

Яку шкоду робили хуліганці? (грабували, розоряли країну, били дітей)

Куди заховали дітей від хуліганців жителі Ластовинії?

Такий **літературний ранок** допомагає краще збагнути героїв творів Всеволода Нестайка [4; 5], побувати на їхньому місці, зрозуміти їхні вчинки, переживати усі події із улюбленцями дітей. Такий вид роботи має на меті залучення дітей до активного обговорення, ілюстрування, що дає змогу прищепити любов дітей до творів письменника.

Як показали результати дослідження, більшість дітей (82% у сільській

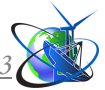
школі та 87 % у міській школі) любить читати, вважає читання своїм улюбленим заняттям. Творами, що викликають особливий інтерес, залишаються казки (2-3 кл.), оповідання (4 кл.). Тривогу викликає те, що значна частина учнів на запитання “Чим ти любиш займатися у вільний час?” відповідала: “Дивитись телевізор“, 25% опитуваних учнів у вільний час “гуляють“. У значної частини школярів (23%) відсутня елементарна бібліографічна грамотність. Цей недолік проявився в неувважності до авторів прочитаних творів, у неточності передачі назви книги, у невмінні самостійно вибрати книгу за її основними ознаками. Оскільки чітка система читання відсутня, багато учнів при доборі літератури для позакласного читання керується випадковими порадами або вибирає навмання книгу. Так, за порадою вчителя вибирають книги лише 33% опитаних, за порадою бібліотекаря – 21%. Також ми помітили те, що дуже багато дітей у сільській школі взагалі не знайомі із творчістю Всеволода Нестайка, але виявляють глибоке бажання ознайомитись із творчим надбанням цього автора.

Як ми зауважили, під час вивчення творів В.Нестайка вчитель намагався ознайомити учнів із творами тільки поверхнево, зупиняючись на простому читанні і переказуванні, опускаючи аналіз, осмислення та вироблення власних суджень учнями. Ми вважаємо, що твори Всеволода Нестайка [4; 5] на уроках позакласного читання у початковій школі є доречними та актуальними і дають змогу виховати в молодших школярів високі моральні якості, навчити дружити та допомагати за скрутних ситуацій, веселитися та радіти життю. Не потрібно зупинятися тільки на вивченні програмових творів, необхідно розширювати коло читання дітей новими авторськими творами, які будуть близькі учням початкової школи, в яких вони зможуть віднайти частинку своєї особистості, характеру та власної історії.

Отже, основною проблемою, яка потребує більшої уваги, залишається те, що книга під впливом сучасного інформаційного суспільства відходить на задній план, дітей уже не так захоплює читання, їх дедалі важче зацікавити творами, вчинками героїв та їх історією. Саме за допомогою позакласної роботи з дитячою книгою, творами сучасних авторів, зокрема Всеволода Нестайка, зможемо досягти поставлених завдань та виховати високу читацьку культури молодших школярів.

Література:

1. Новальська Т. Читання в Україні в новому столітті. *Вісн. кн. палати*. 2002. № 12. С. 21–24.
2. Підлужна Г.В. Позакласне читання як педагогічна проблема. *Початкова школа*. 1998. №7. С.18–22.
3. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. *Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5-ти т.* К. : Рад. школа, 1976. Т. 1. С. 53–206.
4. Нестайко В. З. *В Країні Сонячних Зайчиків*. К.: Довіра, 1994. 72 с.
5. Всеволод Нестайко. Твори для дітей. Читати онлайн. URL: <https://mala.storinka.org>

References:

1. Novalska T. (2002). Chytannia v Ukraini v novomu stolitti [Reading in Ukraine in the New Century]. *Visn. kn. Palaty* [Visn. book. chambers], 12, 21–24.
2. Pidluzhna H.V. (1998). Pozaklasne chytannia yak pedahohichna problema [Extracurricular reading as a pedagogical problem]. *Pochatkova shkola* [Elementary School], 7, 18–22.
3. Sukhomlynskyi V.O. (1976). Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoj osobystosti [Problems of upbringing of a well-developed personality]. *Sukhomlynskyi V.O. Vybrani tvory* [Sukhomlynsky V.O. Selected works]: U 5-ty t. Kyiv : Rad. shkola, T. 1. S. 53–206.
4. Nestaiko V. Z. (1994). V Kraini Soniachnykh Zaichykyv [In the Land of the Solar Bunnies]. Kyiv: Dovira.
5. Vsevolod Nestaiko. Tvory dlia ditei [Vsevolod Nestayko. Works for children]. Chytaty onlain URL: <https://mala.storinka.org>

Abstract. *In the article the authors consider issues in which the essence of the basic concepts of "interest", "reader interest" is revealed; reader's interest is a valuable quality of a person that is related to the nature of the reading process, includes work, practical and theoretical activity, cognition and creativity as the highest level of activity. The emphasis is on the activity of forming reader interests in the primary classes. Attention is drawn to the work of Vsevolod Nestayk as a factor in the formation of the readership and non-interest of the students of the 4th grade. The works of this writer are very interesting, fascinating and fun, so they evoke; positively emotionally saturated attitude to reading; creative manifestations in activities that are attractive to the child; reveal the indicators of the development of the reader's interest in junior schoolchildren – a positive attitude to the very reading activity; interest in specific books; enthusiasm for specific books; enthusiasm for the reading process; the desire to share with others the joy of communicating with the book.*

Key words: *reader interest, junior schoolchildren, primary school, Vsevolod Nestajko, reading.*